



ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА ЄС В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ НА ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

АВТОР

Березовська Ірина Андріївна,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник Науково-дослідної
частини Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УА ЯК ПРАВОВА ОСНОВА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ ПРАВА ЄС В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНЕ РАМКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

ст. 474 УА:

«Україна здійснюватиме поступове наближення свого законодавства до права ЄС».



Відображається в конкретних заходах та механізмах, визначених в тексті УА, в Додатках та Протоколах до УА, які містять перелік посилань на вторинне законодавство ЄС і таким чином закріплюють обов'язок імплементувати значну частину норм, що складають *acquis*.

УА містить зобов'язання України застосовувати, імплементувати чи інкорпорувати в національний правопорядок узгоджений перелік *acquis* ЄС, викладений в Додатках до УА.

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО НАБЛИЖЕННЯ

1. Таке наближення законодавства України відрізняється від аналогічних процесів у державах-членах ЄС чи раніше асоційованих країнах, що вступили до ЄС.
2. УА не містить перспективи членства України в ЄС.
3. Метою наближення законодавства є поступова інтеграція України у внутрішній ринок ЄС.
4. Обумовленість доступу України до ринку ЄС рівнем наближення законодавства. Від ефективності наближення залежать темпи поглиблення інтеграції з ЄС.
5. На відміну від Угоди ЄЕП УА не має на меті забезпечення однорідності законодавства сторін.

Зобов'язання за УА не означають формального автоматичного застосування норм права ЄС в національному правопорядку України.

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО НАБЛИЖЕННЯ

В різних сферах УА оперує різними термінами та підходами до процесу наближення

«**наближення**» (Преамбула, статті 1, 59, 84, 133, 337, 358, 375, 405, 417, 428, 474 і т. д.),

«**нормативно-правове наближення**» (статті 64, 124, 322),

«**гармонізація**» (статті 355, 356, 358, 368, 404),

«**адаптація**» (стаття 114, 152),

«**визнання міжнародних принципів і стандартів**»
(статті 291, 346, 378, 385),

«**взаємне визнання правил**» (статті 70, 83, 106, 140),

«**транспозиція**» (статті 56, 65, 96) тощо.

ПРИКЛАДИ ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ПРО НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В УА

технічні бар'єри в торгівлі (гл.3 УА, Додаток III до УА, ст.56 УА - зобов'язання України з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС, Європейськими процедурами стандартизації, метрології, акредитації, оцінки відповідності та системою ринкового нагляду інкорпорувати відповідне *acquis* ЄС у законодавство України, а також поступово **транспонувати** в національні стандарти корпус Європейських стандартів (EN));

санітарні та фітосанітарні заходи (гл. 4 УА, Додатки IV, V до УА - зобов'язання України **наблизити** своє фітосанітарне законодавство та законодавство щодо охорони тварин до законодавства Євросоюзу та обов'язок затвердити комплексну стратегію імплементації положень цієї глави);

заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами та електронна торгівля (гл.6 УА, Додаток XVII до УА - зобов'язання України **забезпечити**, щоб «чинні закони та майбутнє законодавство поступово досягли сумісності з *acquis* ЄС», зокрема в сфері поштових та кур'єрських послуг (ст.114), електронних комунікаційних послуг (ст.124), фінансових послуг (ст.133), міжнародних морських транспортних послуг (ст.138);

державні закупівлі (гл.8, Додатки XXI - поступове приведення Україною існуючого та майбутнього законодавства у сфері державних закупівель до *acquis* ЄС (ст. 153 УА), вимога про необхідність **приділяти належну увагу відповідному прецедентному праву ЄС та імплементаційним заходам Єврокомісії**, а також будь-яким змінам в *acquis*, що відбуватимуться на той час в процесі адаптації українського законодавства);

конкуренція (гл.10 Додаток XXIII - Україна **наблизить** своє законодавство та практику застосування до *acquis* ЄС ст.256).

СПОСОБИ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

На виконання зобов'язань за УА Україна:

1. Вживає національні правові заходи (приєднання до міжнародно-правових актів, запровадження міжнародних стандартів у певній сфері);
2. ***Розробляє та впроваджує національне законодавство, наближене до права Євросоюзу;***
3. Здійснює відповідну правозастосовну діяльність;
4. Звітує про прогрес з наближення відповідно до положень УА.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО НАБЛИЖЕННЯ

В процесі розробки національного законодавства українські компетентні органи застосовують норми права Євросоюзу

В Додатку XVII до Розділу 4 УА щодо певних видів послуг закріплено загальні принципи наближення, зокрема:

Положення законодавчих актів ЄС мають стати частиною національного законодавства України таким чином:

- (a) якщо законодавчий акт є Регламентом або Рішенням ЄС, то він повинен стати, як такий, частиною національного законодавства України;
- (b) якщо законодавчий акт є Директивою ЄС, то за компетентними органами України залишається право вибору форми та способу його імплементації.

За виключенням сфери послуг УА не деталізує принципи наближення. Це викликає питання на практиці.

**ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ
ЗАСТОСУВАННЯ
НОРМ ПРАВА ЄС НА ПРИКЛАДІ
ФІТО-САНІТАРНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА**

ПРИКЛАД НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ СФСЗ ХАРЧОВА БЕЗПЕКА - ОДНА З ПРІОРИТЕТНИХ СФЕР ЗВТ

Правова основа:

- Глава 4 УА;
- Додатки IV, V до УА;
- На виконання ст. 64.4 УА - Комплексна стратегія імплементації глави 4 УА, затверджена Розпорядженням КМУ від 24 лютого 2016 р. № 228-р;
- DECISION No 1/2019 OF THE EU-UKRAINE SANITARY AND PHYTOSANITARY MANAGEMENT SUB-COMMITTEE of 18 November 2019 modifying Annex V to Chapter 4 of the Association Agreement (визначає понад 250 актів права ЄС та строки до 2021 року).

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ОБІГ ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ (ВП)

Проект, що реалізується у 2020 році:

Законопроект №3318 «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин»

Джерела норм права ЄС:

- Директива 2001/82 Про кодекс ВП – чинна наразі;
- Регламент 2019/6 від 18.12.2018 Про ВП і скасування Директиви 2001/82 – вступ в силу після перехідного періоду 28.01.2022 року.

НЕОБХІДНІСТЬ ВРАХУВАННЯ СПЕЦИФІКИ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄС

- Розуміння причин і наслідків прийняття відповідної норми в ЄС;
- Врахування особливостей юридичної техніки

(Висновок ГНЕУ ВРУ щодо Законопроекту 3318 від 20.05.2020 р.)



Норми, що переносяться з права ЄС:

- результат 20-ти літньої практики гармонізованого на рівні ЄС правового регулювання обігу ВП в межах внутрішнього ринку (найбільші фармацевтичні компанії світу, високий рівень експертного та технічного забезпечення).
- приклад найсуворіших регуляторних вимог у світі (захист власного ринку високими стандартами виробництва та обігу ВП), закріплені на рівні ЄС у вигляді Кодексу про ветеринарні препарати Директива 2001/82, що доповнена детальним регламентуванням усіх пов'язаних питань на рівні десятків Настанов (guidelines) та рекомендацій органів ЄС.

Ці норми переносяться в правопорядок України, де зовсім інший рівень правового регулювання (Закон «Про ветеринарну медицину» (Розділ 10 – 13 статей, Постанова КМУ №1349 і наказ МінаПК №133 від 14.07.2008 року, спроба гармонізувати виробничі стандарти Наказ МінаПК №606 про правила НВП від 10.11.2017).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОПОРЦІЙНОСТІ РІВНЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЦІЛЯМ НАБЛИЖЕННЯ

- Рівень наближення українського законодавства має бути пропорційним цілям співробітництва, що передбачені УА у відповідній сфері, з прагматичним підходом до захисту національних інтересів.
- Чіткі критерії досягнення необхідного рівня відповідності норми українського права праву ЄС (повна, часткова відповідність, невідповідність).



- Посилання на Регламент 2019/6 відсутнє в додатках до УА, згадка про Директиву 2001/8 є у Заходах, які застосовуються щодо ветеринарних препаратів (п.62 Всеохоплюючої стратегії);
- УА не врегульовує питання взаємного визнання стандартів виробництва ВП (наближення законодавства не відкріє ринок для українських виробників ВП), натомість **опосередковано сприятиме експорту харчової продукції тваринницького походження**;

Постає питання про необхідний рівень наближення: хто і коли здійснює комплексний аналіз наслідків наближення для національних інтересів (переваги та втрати для національних виробників)?

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

- Комплексне наближення. Координація заходів з імплементації УА (з охопленням суміжних сфер)
- Прийняття якісної підзаконної нормативно-правової бази;



- Гармонізація однієї сфери суспільних відносин в умовах залишення без змін суміжних сфер загрожує цілісності правової системи та виникненню прогалин (приклад, зміна правил продажу ВП у ветеринарних аптеках без відповідних правил щодо лікарських засобів у медичних аптеках - ст. ЗП 3318, положення про захист інформації, що міститься в реєстраційному досьє відповідно до ст.65 ЗП 3318, без зміни законодавства в сфері інтелектуальної власності ст.).
- Прийняття європеїзованого законопроекту може бути повністю нівельованим внаслідок невчасного чи неякісного розроблення усіх пов'язаних ним підзаконних актів.

ВРАХУВАННЯ ДИНАМІЗМУ ПРАВА ЄС

- Розробка механізмів, що дозволяли б Україні застосовувати найновіші редакції норм права ЄС та долучатись до їх вивчення ще на етапі прийняття (як зразок - механізми забезпечення однорідності законодавства в рамках ЄЕП)
- Рішення органів асоціації



- Ст.67.3 УА щодо ФСЗ

«3. ЄС має завчасно інформувати Україну про внесення будь-яких змін до законодавства Сторони ЄС, щоб надати Україні можливість внести відповідні зміни до свого законодавства».

- Приклад застосування Регламенту 2019/6 від 18.12.2018, який ще не вступив в силу
- Приклад оновлення додатку V до глави 4 УА в листопаді 2019 року через Рішення підкомітету СФЗ Торгівельного комітету УА

**В ПРОЦЕСІ
НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОГО
НАБЛИЖЕННЯ
УКРАЇНИ ВАЖЛИВО
КЕРУВАТИСЬ
ТАКИМИ
ПРИНЦИПАМИ**

1. Врахування специфіки правової системи ЄС (особливості юридичної техніки, причин і наслідків прийняття відповідної норми в ЄС);
2. Забезпечення пропорційності рівня відповідності цілям наближення;
3. Забезпечення цілісності правового регулювання (прийняття якісної підзаконної нормативно-правової бази, комплексне наближення суміжних сфер);
4. Врахування динамічного розвитку права ЄС.

ДОЦІЛЬНІСТЬ
ЗАКОНОДАВЧОГО
ВРЕГУЛЮВАННЯ
ІСНУЮЧИХ
ПРАКТИЧНИХ
ВИКЛИКІВ

ПРИЙНЯТТЯ
ЗАКОНУ «ПРО
ІМПЛЕМЕНТАЦІЮ УГОДИ
ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС»

ДЯКУЮ ЗА
УВАГУ!

